

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษา เป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้กับมนุษย์ และเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและศักยภาพในการดำเนินชีวิตเพราะถ้าหากประชากรของประเทศได้รับการศึกษาที่ดีแล้วย่อมส่งผลให้การพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว (อารีย์ กุดแถลง. 2543 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีมาตรฐาน โดยให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาในทุกระดับชั้น พร้อมทั้งกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาต้องมีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน รวมทั้งรองรับการประเมินคุณภาพจากภายนอก ซึ่งจะมีการประเมินคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 ก : 24-26) โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการ (สุริยา มะโยธี. 2544 : 1)

การประกันคุณภาพการศึกษา (Educational Quality Assurance) จัดเป็นมาตรการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีการพัฒนาศักยภาพ ผู้เรียนให้เป็นผู้ที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กรมการศาสนา. 2544ก : 1) โดยสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการทั้งที่เป็นสถานศึกษาสำหรับประชาชนโดยทั่วไป หรือสถานศึกษาของพระสงฆ์ ซึ่งได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนา ก็จะต้องเข้าสู่กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งสิ้น ทั้งนี้ ก็เพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจและมีหลักประกันกับสังคมว่าสถานศึกษาที่ตนเองส่งบุตรหลานเข้าเรียนนั้นมีมาตรฐานอันเอื้อต่อการเรียนรู้ หรือสามารถสร้างบุคลากรให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะตรงตามหลักสูตร และเป็นที่ต้องการของสังคมได้ (กรมสามัญศึกษา. 2542ง : 2)

การศึกษาของคณะสงฆ์ในประเทศไทยเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเรื่อยมาจนถึงสมัยอยุธยา ในปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยสงฆ์สองแห่งคือ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย และ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งได้เปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2432 และพ.ศ. 2489 ตามลำดับ ต่อมาการศึกษาได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น ทางมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงได้จัดการเรียนการสอนแผนกมัธยมขึ้นมาเรียกว่า โรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา กำหนดให้มีการเรียนบาลี นักธรรม และความรู้ชั้นมัธยมศึกษา โดยรับผู้สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มาเข้าเรียน ต่อมาโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาได้ขยายไปยังต่างจังหวัดหลายแห่งมีพระภิกษุ และสามเณรมาสมัครเข้าเรียนกันมากขึ้น คณะสงฆ์โดยองค์การการศึกษาจึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนประเภทนี้ว่า โรงเรียนบาลีวิสามันตศึกษาสำนักเรียนวัด โดยมติดคณะสังฆมนตรีและกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ออกระเบียบให้โรงเรียนบาลีวิสามันตศึกษา สำนักเรียนวัด เปิดทำการสอนสมทบในชั้นตัวประโยค คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา และเมื่อสอบได้แล้วจะได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ พระภิกษุ และสามเณรนิยมเรียนกันมากขึ้น ทำให้โรงเรียนประเภทนี้แพร่หลายไปยังจังหวัดต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จนทำให้คณะสงฆ์เกรงว่าการศึกษาพระธรรมและบาลีจะเสื่อมลงเพราะพระภิกษุ สามเณร ต่างมุ่งศึกษาวิชาทางโลกมากเกินไป เป็นเหตุให้ต้องละทิ้งการศึกษาธรรม และบาลี แต่คณะสงฆ์ยังพิจารณาเห็นความจำเป็นในการศึกษาวิชาในทางโลกอยู่ ดังนั้น แม่กองบาลีสนามหลวงโดยพระธรรมปัญญาบดี(สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ฟัน ชุตินฺธโร) จึงได้ตั้งคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีขึ้นมาใหม่ โดยจัดให้มีการศึกษาวิชาภาษาบาลี วิชาธรรม และวิชาทางโลก รวมเรียกว่าบาลีศึกษา สามัญศึกษา ปรีทศน์ศึกษา และได้ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2507 พร้อมกับได้ยกเลิกระเบียบคณะสังฆมนตรีว่าด้วยการศึกษาของโรงเรียนบาลีวิสามันตศึกษา สำนักเรียนวัดเสีย และกำหนดให้พระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่คณะสงฆ์ได้จัดตั้งขึ้นมาใหม่ ต่อมาการตั้งสำนักเรียนตามแบบโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีใหม่นี้มีน้อย นักเรียนก็นิยมเรียนกันน้อยเพราะพระภิกษุสามเณรส่วนใหญ่ยังพอใจที่จะเรียนโดยได้รับประกาศนียบัตร จากกระทรวงศึกษาธิการอยู่ ดังนั้น นักเรียนจึงได้เข้าชื้อกันเป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ของวัดซึ่งตั้งขึ้นโดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการมาสมัครสอบเทียบบ้าง เข้าเป็นนักเรียนผู้ใหญ่บ้าง ทำให้การศึกษาของคณะสงฆ์ในช่วงเวลานั้นเกิดความสับสนเป็นอันมาก ขณะเดียวกันสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายี มหาเถระ) มีพระปรารภว่า “การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรมก็จำเป็นต้องอนุวัตไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่ง คือหลักสูตร

พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ได้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป” ในที่สุดกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ขึ้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2514 และได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาในโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนจักรและฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือทางฝ่ายศาสนจักรก็จะได้ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติดี ประพฤติชอบดำรงอยู่ในสมณธรรมสมควรแก่ภาวะสามารถธำรง และสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และถ้าหากพระภิกษุ สามเณร เหล่านี้ลาสิกขาไปแล้ว ก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐ หรือเข้ารับราชการ สร้างประโยชน์ให้ก้าวหน้าแก่ตนเองและบ้านเมืองต่อไปได้ (วิชัย ธรรมเจริญ. 2541 : 3-4)

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่คณะสงฆ์จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้พระภิกษุ สามเณร ได้ศึกษาสายสามัญตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นหลักสูตรที่ศึกษาวิชาพระปริยัติธรรมควบคู่กับวิชาสามัญ อันได้แก่ วิชาภาษาบาลี ธรรมวินัย ศาสนปฏิบัติ ศาสนศิลป์ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และสุขศึกษา ซึ่งต่างก็เป็นวิชาที่พระภิกษุและสามเณร สามารถเรียนได้โดยไม่ขัดต่อวินัยสงฆ์ เพราะมีจุดมุ่งหมายให้พระภิกษุและสามเณรมีจริยวัตร มีบุคลิกภาพเหมาะสมตามสมณภาวะ ช่วยให้มีความรู้ทั้ง คดีโลก และ คดีธรรม สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมส่วนรวมได้ การดำเนินการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีลักษณะการบริหารโดยมีสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ เป็นองค์กรหลักมีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยตรง นอกจากนั้นยังมีกรมการศาสนา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ทำงานสอดคล้องประสานกับสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ด้วย (กิตติ ธีรสานต์. 2539 : 4)

ปัจจุบันโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้มีการจัดการเรียนการสอนและเปิดเป็นโรงเรียนขึ้นตามจังหวัดต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของพระภิกษุ และสามเณรได้อย่างทั่วถึง นอกจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะเน้นหนักในด้านการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนแล้วก็ยังมีอีกภารกิจหนึ่งที่จะต้องทำคือการพัฒนาสถานศึกษาให้มีมาตรฐานเพื่อเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเฉกเช่นเดียวกับสถานศึกษาอื่น ๆ ของรัฐทุกประการ ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้เป็น

หลักประกันว่า โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวุฒิภาวะของตนได้ (กรมการศาสนา. 2544 ก : 2)

สาเหตุที่การศึกษาของชาติจำเป็นต้องมีการพัฒนา หรือต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา เพราะในอดีตที่ผ่านมาการจัดการศึกษายังไม่เอื้อต่อการสร้างองค์ความรู้หรือสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ให้เท่าทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่หลายประการ เช่น โรงเรียนไม่มีการกำหนดปรัชญา และเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจน หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนก็ไม่มีปรับปรุงให้ทันสมัยหรืออยู่ในมาตรฐานเดียวกัน หรือขาดบุคลากรที่เป็นมืออาชีพ เป็นต้น (สาโรจน์ ไทวายุวัฒน์. 2544 : บทคัดย่อ) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุริยา มะโยธี (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ จังหวัดหนองคาย พบว่า ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาก็คือ ขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวก ขาดสื่อ และเทคโนโลยี บุคลากรไม่ได้ศึกษาดูงานการประกันคุณภาพการศึกษา ขาดการติดตามงานที่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง ขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง และชุมชนขาดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ขาดการจัดนิทรรศการแสดงผลงาน และไม่มีการสรุปและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นเครื่องบ่งชี้ได้เป็นอย่างดีถึงสภาพของสถานศึกษาของไทยที่กำลังตกอยู่ในภาวะด้อยคุณภาพทั้งในส่วนของสถานศึกษา และระบบการบริหารจัดการภายใน ดังนั้น กิจกรรมหรือกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะเข้าไปกระตุ้นให้ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาทุกแห่งได้เริ่มดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เหมาะสมกับบรรยากาศการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น ที่สำคัญต้องให้เป็นไปตามกฎหมายแม่บทที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษา อันเป็นนโยบายหลักของรัฐที่สถานศึกษาพึงปฏิบัติตามเงื่อนไขเวลาที่กฎหมายกำหนด

ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น กองศาสนาศึกษา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่ในการกำกับดูแลส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้ตระหนักถึงปัญหาดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น และเพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จึงได้กำหนดโครงสร้างการประกันคุณภาพการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control)

การตรวจสอบทบทวน ปรับปรุงคุณภาพการศึกษา (Quality Auditing) การประเมิน (Quality Assessment) เพื่อรับรองคุณภาพการศึกษา (Quality Accreditation) ของสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาได้รับการพัฒนา ปรับปรุงให้ดีขึ้น และมีมาตรฐานรวมทั้งได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากองค์กรการประกันคุณภาพการศึกษา (The educational quality assurance organization) ภายในปี 2550 จำนวน 22 มาตรฐาน 87 ตัวชี้วัด โดยจำแนกเป็นมาตรฐานด้านการผลิต (Out put) จำนวน 9 มาตรฐาน 33 ตัวชี้วัด มาตรฐานด้านกระบวนการ (Quality process) จำนวน 5 มาตรฐาน 21 ตัวชี้วัด และมาตรฐานด้านปัจจัย (Input) จำนวน 8 มาตรฐาน 33 ตัวชี้วัด (กรมการศาสนา, 2544ข : 1 - 11) ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ใช้เป็นมาตรฐานในการนำไปประเมิน และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศต่อไป

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคายมีทั้งหมด 15 แห่ง มีนักเรียนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2,914 รูป มีครูผู้สอนทั้งที่เป็นพระภิกษุและคฤหัสถ์ จำนวน 202 รูป/คน ซึ่งถือว่าเป็นสถานศึกษาที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาจากองค์กรประกันคุณภาพการศึกษาของรัฐเช่นกัน และจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า สภาพการดำเนินการบริหารการศึกษาของโรงเรียนทุกแห่งมีปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายประการ เช่น ผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์ในการกำหนดเป้าหมายและแผนการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา การพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหารและครูผู้สอนไม่มีศักยภาพทั้งในด้านการบริหารและการสอน ไม่สามารถจัดผู้เรียนให้ได้เรียนในระดับชั้นที่เหมาะสมกับวัยวุฒิและคุณวุฒิ เพราะนักเรียนมีอายุที่แตกต่างกัน ขาดงบประมาณและสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย ขาดการติดตามผลการเรียนการสอน ขาดการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งที่เป็นผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง (เจ้าอาวาส) และชุมชน ขาดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ชุมชน เป็นต้น (วัฒนชัย ประภาพันธ์, 2544 : 15)

อย่างไรก็ตามกรมการศาสนาในฐานะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงก็มีความพยายามที่จะปรับปรุงรูปแบบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั้งในด้านโครงสร้างหน้าที่ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปการศึกษา โดยจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการบริหารการจัดการให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษา (กรมการศาสนา, 2545 : 6) และ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ก็ได้มีการตอบสนองนโยบาย การประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยการจัดฝึกอบรม ประชุม สัมมนาผู้บริหารและครูผู้สอนอยู่ อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยก็ไม่แน่ใจว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย จะดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับใดจึงมีความสนใจที่จะ ทำการวิจัย การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้าน กระบวนการตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารการจัดการ ด้านการ พัฒนาครูและบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อจะได้ ใช้เป็นข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้นำไปวางแผน กำหนดนโยบายและ พัฒนา ปรับปรุงกระบวนการบริหารการศึกษาใน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อย่างเป็นระบบ และมีคุณภาพให้สอดคล้องกับ แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาตามข้อกำหนดในโครงสร้างการประกันคุณภาพการ ศึกษา ทั้งส่วนที่เป็นการควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบทบทวนปรับปรุงคุณภาพ การศึกษา การประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาได้รับ การพัฒนา ปรับปรุงให้ดีขึ้น และมีมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากองค์กรภายนอก และให้สามารถเข้าสู่มาตรฐานคุณภาพการศึกษาภายในปี พ.ศ. 2550 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพ การศึกษาด้านกระบวนการตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพ การศึกษา ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ของผู้บริหาร และครูผู้สอนโดยภาพรวมและรายด้าน

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการแตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ตามกรอบแนวคิดของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (กรมการศาสนา. 2544 ก : 5) และมีความสัมพันธ์กับตัวแปรต้นดังนี้

1. ด้านการบริหาร และการจัดการ
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านการพัฒนาครูผู้สอน และบุคลากร
4. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย โดยจะทำการศึกษาจากประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

1. ประชากร

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประชากรได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2545 จำนวน 232 รูป/คน จาก 15 โรงเรียน โดยจำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 30 รูป และครูผู้สอน จำนวน 202 รูป/คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภทดังนี้

3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ ตำแหน่ง จำแนกได้ดังนี้

3.1.1 ผู้บริหาร

3.1.2 ครูผู้สอน

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ

การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการวิจัยได้ตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามความหมายของคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้

การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่างๆ ในกระบวนการจัดการศึกษาเริ่มตั้งแต่การวางแผน วิธีการบริหารจัดการการศึกษาภายในสถานศึกษา พร้อมทั้งกำหนดวิธีการตรวจสอบประเมินผลการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมจะต้องเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย

มาตรฐานด้านกระบวนการ หมายถึง ระบบวิธีการ เทคโนโลยีเชิงระบบที่มีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งครอบคลุมการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านการจ้องค์กร การพัฒนาบุคลากร การจัดการเรียนการสอน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน

ด้านการบริหาร และการจัดการ หมายถึง การจัดระบบการบริหารจัดการภายในโรงเรียน การแจกแจงงาน การมอบหมายงานให้ตรงตามความรู้ความสามารถของบุคลากร การเตรียมแผนพัฒนางานทั้งระยะสั้นระยะยาว การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปี เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อย่างเป็นระบบ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน และไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมุ่งพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน

ด้านการพัฒนาครูผู้สอน และบุคลากร หมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้เพิ่มขึ้นด้วยการฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น เน้นการวิจัยและการจัดทำผลงานทางวิชาการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และติดตามผลประเมินผล รวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร ตลอดถึงการจัดกิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจโดยการประกาศยกย่องเกียรติคุณของครูผู้สอนและบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน หมายถึง การส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชนในการพัฒนาการศึกษาด้วยการจัดกิจกรรมเพื่อให้โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการประสานความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

ผู้ปกครอง หมายถึง บิดามารดาหรือผู้รับผิดชอบนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

ชุมชน หมายถึง กลุ่มบุคคลที่อยู่รวมกันมีกิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social reaction) ต่อกัน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

องค์กรภาครัฐ หมายถึง องค์กรหรือหน่วยงานในการกำกับดูแลของรัฐที่มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

องค์กรภาคเอกชน หมายถึง องค์กรหรือหน่วยงานของคณะบุคคลซึ่งมีระบบการดำเนินกิจกรรมหรือกำหนดนโยบายหรือทิศทางการพัฒนาองค์กร เพื่อส่งเสริม และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ที่แต่ละวัดจัดตั้งขึ้นในวัด เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุ

และสามแฉกร ตามหลักสูตรสายสามัญศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้เปิดทำการสอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม. 1 - ม. 6)

ตำแหน่ง หมายถึง หน้าที่การงาน หรือสถานะของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ประจำปี 2545 แยกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ ผู้จัดการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

2. ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่สอนรายวิชาต่าง ๆ ที่เป็นพระภิกษุ และภรรวาสที่สอนประจำในรายวิชาต่าง ๆ อยู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

ประโยชน์ที่ได้คาดว่าจะได้รับ

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตาม มาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนใน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย คาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้ คือ

1. ทราบถึงระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย
2. ทราบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย